

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

КЊ. LXXVIII, СВ. 2

ISSN 0350-185X
UDC 808

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
AND
SASA SERBIAN LANGUAGE INSTITUTE

SOUTH SLAVIC PHILOLOGIST

Vol. LXXVIII, No. 2

Editorial Board

*Dr Rajna Dragičević, Dr Victor Friedman, Dr Najda Ivanova,
Dr Vladan Jovanović, Dr Aleksandar Loma, Dr Alina Maslova,
Dr Sofija Miloradović, Dr Miroslav Nikolić, Dr Slobodan Pavlović,
Dr Slobodan Remetić, Dr Jelica Stojanović,
Dr Sreto Tanasić, Dr Zuzanna Topolińska, Dr Anatoly Turilov,
Dr Jasna Vlajić-Popović*

Editor-in-Chief

Rajna Dragičević

BELGRADE
2022

ISSN 0350–185X
UDK 808

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ
књ. LXXVIII, св. 2

Уређивачки одбор

*др Јасна Влајић-Појовић, др Рајна Драгићевић, др Најда Иванова,
др Владан Јовановић, др Александар Лома, др Алина Маслова,
др Софија Милорадовић, др Мирослав Николић, др Слободан Павловић,
др Слободан Реметић, др Јелица Ситојановић,
др Срејто Танасић, др Зузана Тојолињска, др Анајолиј Турилов,
др Виктор Фридман*

Главни уредник
Рајна Драгићевић

БЕОГРАД
2022

Први број *Јужнословенског филолога* изашао је 1913. године, у Београду. Часопис су покренули Љубомир Стојановић и Александар Белић, чланови Српске краљевске академије. Први уредник *Јужнословенског филолога* био је Александар Белић. Од броја XVIII часопис издају Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ.

Секретар Уређивачког одбора

др Владан Јовановић

Рецензенти

др Милан Ајдановић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Миливој Алановић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Исидора Бјелаковић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Wayles Browne (Cornell University, USA), др Вера Васић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Јасна Влајић-Поповић (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Дојчил Војводић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Ана Вујовић (Учитељски факултет, Београд), др Sanja Vulić (Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu), др Наташа Вуловић-Емонс (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Јасмина Грковић-Мејџор (САНУ, Београд), др Дара Дамљановић (Филозофски факултет, Београд), др Милорад Дешић (Филолошки факултет, Београд), др Наташа Драгин (Филозофски факултет, Нови Сад), др Рајна Драгићевић (Филолошки факултет, Београд), др Сања Ђуровић (Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац), др Душанка Звекић-Душановић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Andrea Zorka Kinda-Berlaković (Institut für Slawistik, Wien), др Ксенија Кончаревић (Филолошки факултет, Београд), др Часлав Копривица (Факултет политичких наука, Београд), др Веселинка Лаброска (Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопље), др Ивана Лазић-Коњик (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Александар Лома (САНУ, Београд), др Весна Ломпар (Филолошки факултет, Београд), др Александар Лукашанец (НАН, Минск), др Биљана Марић (Филолошки факултет, Београд), др Марјан Марковић (МАНУ, Скопље), др Александар Милановић (Филолошки факултет, Београд), др Софија Милорадовић (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Биљана Мишић-Илић (Филозофски факултет, Ниш), др Радивоје Младеновић (Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац), др Ђорђе Оташевић (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Ваца Павковић (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Слободан Павловић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Наталија Панић Церовски (Филолошки факултет, Београд), др Људмила Поповић (Филолошки факултет, Београд), др Слободан Реметић (АНУРС, Бања Лука), др Стана Ристић (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Владислава Ружић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Биљана Сикимић (Балканолошки институт САНУ, Београд), др Далибор Соколовић (Филолошки факултет, Београд), др Jan Sokółowski (Uniwersytet Wrocławski), др Вања Станишић (Филолошки факултет, Београд), др Рада Стијовић (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Јелица Стојановић (Филозофски факултет, Никшић), др Срето Танасић (АНУРС, Бања Лука), др Станислава Тофоска (Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопље), др Анатолиј Аркадьевич Турилов (Институт славяноведения, Москва), др Ирена Цветковић-Теофиловић (Филозофски факултет, Ниш), др Јован Чудомировић (Филолошки факултет, Београд), др Гордана Штрбац (Филозофски факултет, Нови Сад)

Израду и штампање финансирао је

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.
Прихваћено на седници Одељења језика и књижевности САНУ 22. 11. 2022.

Издају

Српска академија наука и уметности, Кнез Михаилова 35, Београд
Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, Београд

Коректура

мр Дивна Продановић, др Милена Јакић Шимшић, др Јелена Јанковић, др Јована Јовановић,
др Наташа Миланов, др Ана Миленковић, др Вања Миљковић, др Слободан Новокмет,
др Сандра Савић, др Милица Стојановић, др Бојана Тодић-Санковић, др Драгана Цвијовић

Коректура шексцова на руском
Стефан Милошевић

Коректура шексцова на енглеском
др Татјана Ружин Ивановић

Припрема за штампу
Давор Палчић (palcic@eunet.rs)

Штампа
Планета принт
Виноградски венац 9, Београд

Решењем Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије, број 413-00-724/2002-01 од 17. 7. 2002. године, ова публикација је ослобођена пореза на промет.

САДРЖАЈ

Миро Вуксановић: Научник Предраг Пипер	17
Људмила Поповић и Ксенија Кончаревић: Биографија академика Предрага Пипера	21
Ана Голубовић: Библиографија академика Предрага Пипера	25

Студије и расправе

Митра М. Релјић: Етика научника и професора Предрага Пипера	69
Митра М. Релич: Этика ученого и профессора Предрага Пипера	82
Mitra M. Reljić: The Ethics of the Scholar and Professor Predrag Piper	83
Ксенија Ј. Кончаревић: Историјат српске лингвистичке русистике у опусу академика Предрага Пипера	85
Ксения Е. Кончаревич: История сербской лингвистической русистики в трудах академика Предрага Пипера	99
Ksenija J. Končarević: History of Serbian Linguistic Russian Studies in the Opus of Academician Predrag Piper	100
Здравко М. Бабић: О типолошким истраживањима српског и других словенских језика академика Предрага Пипера	101
Здравко М. Бабић: О типологических исследованиях сербского и других славянских языков академика Предрага Пипера	113
Zdravko M. Babić: On Typological Investigations of Serbian and Other Slavic Languages by Academician Predrag Piper	113
Александар М. Милановић: Предраг Пипер као тумач славеносрпске епохе	115
Александар М. Миланович: Предраг Пипер как толкователь славяносербской эпохи	129
Aleksandar M. Milanović: Predrag Piper as an Interpreter of the Slavonic Serbian Age	130
Рајна М. Драгићевић, Милош В. Утвић: Лексиколошки допринос граматици границе Предрага Пипера	131
Райна М. Драгичевич, Милош В. Утвич: Лексикологический вклад в грамматику границы Предраг Пипера	145
Rajna M. Dragičević, Miloš V. Utvić: Lexicological Contribution to the Grammar of the Border of Predrag Piper	146

Јасмина М. Грковић-Мејџор: О пореклу оптативне употребе глаголског придева на <i>-л</i>	147
Јасмина М. Гркович-Мейџор: О происхождении оптативного употребления причастия на <i>-л</i>	157
Jasmina M. Grković-Major: On the Origin of the Optative Use of the Verbal Adjective in <i>-l</i>	158
Марјан Д. Марковиќ, Зузана В. Тополињска: Формална и семантичка деривација на прасловенскиот корен <i>*met-(*mot-/*mōt-)</i> во македонскиот и полскиот јазик	159
Марјан Д. Марковић и Зузана В. Тополињска: Формална и семантичка деривација у прасловенском корену <i>*met-(*mot-/*mōt-)</i> у македонском и полском језику	172
Marjan D. Markovikj, Zuzana V. Topolinjska: Formal and Semantic Derivation of the Proto-Slavic Verbal Root <i>*met-(*mot-/*mōt-)</i> in the Macedonian and Polish Languages	173
Виктор Д. Савић: О проблему формирања ћириличкога писма. Неколика прилога	175
Виктор Д. Савич: О проблеме формирования кириллицы. Несколько заметок	203
Viktor D. Savić: On the Issue of the Formation of the Cyrillic Alphabet: Some Observations	204
Александар Б. Лома: Из старосрпске металуршке терминологије: <i>близница</i>	207
Александар Б. Лома: Из древнесербской металлургической терминологии: <i>близница</i>	219
Aleksandar B. Loma: On Old Serbian Metallurgical Terms: <i>bliznica</i>	220
Слободан Ј. Павловић: Допунска псеудокоординација у старосрпском језику	221
Слободан Ј. Павлович: Дополнительное псевдосочинение в древнесербском языке	238
Slobodan J. Pavlović: Complement Pseudo-Coordination in Old Serbian	239
Марта Ж. Бјелетић: Црквенословенски творбени елементи у српским народним говорима (суфикс <i>-ије</i>)	241
Марта Ж. Белетич: Церковнославянские словообразовательные элементы в сербских народных говорах (суфикс <i>-ије</i>)	252
Marta Ž. Bjeletić: Church Slavonic Word-Formation Elements in Serbian Vernaculars (the Suffix <i>-ije</i>)	253
Снежана М. Петровић: Две ране турске позајмљенице у словенским језицима – <i>јарак</i> и <i>јаруга</i>	255
Снежана М. Петровић: Два ранних тюркских заимствований в славянских языках – <i>јарак</i> и <i>јаруга</i>	268
Snežana M. Petrović: Two Early Turkic Loanwords in the Slavic Languages – <i>jarak</i> and <i>jaruga</i>	268

Јелена М. Стошић: Дистрибуција просторних заменичких прилога у старој српској писмености	269
Елена М. Стошич: Распространение пространственных местоимений в сербской письменности	285
Jelena M. Stošić: Distribution of Spatial Demonstratives in Serbian Literacy	286
Исидора Г. Бјелаковић: Језик рачунског дневника храма светих апостола Петра и Павла у Араду (1728–1752) – фонолошке особине	287
Исидора Г. Бјелакович: Язык дневника учета храма святых апостолов Петра и Павла в Араде (1728–1752 гг.) – фонологические характеристики	300
Isidora G. Bjelaković: The Language of the Accounting Ledger Journal of the Church of the Holy Apostles Peter and Paul in Arad (1728–1752) – Phonological Features	301
Најда И. Иванова: Из историје српске филологије 19. века. <i>Славенска грамаџика сад њрви ред на српском језику изјасњена</i> (1827) Димитрија Тирола	303
Најда И. Иванова: Из истории сербской филологии XIX века. <i>Славенска грамаџика сад њрви ред на српском језику изјасњена</i> (1827) Димитрија Тирола	315
Najda I. Ivanova: On the History of the Nineteenth-Century Serbian Philology. <i>Славенска грамаџика сад њрви ред на српском језику изјасњена</i> (1827) by Dimitrije Tirol	315

Слободан Н. Реметић, Радојка Б. Цицмил-Реметић: О употреби предлога <i>за</i> у говору источнобосанских Ера	317
Слободан Н. Реметич и Радојка Б. Цицмил-Реметич: К вопросу об употреблении предлога <i>за</i> в говоре восточнобоснийских Эров	328
Slobodan N. Remetić, Radojka B. Cicmil-Remetić: On the Use of Preposition <i>za</i> in the Vernacular of Eras from Eastern Bosnia	329
Софија Р. Милорадовић: Граматикализација и полифункционалност предлога <i>за</i> у призренско-тимочким и косовско-ресавским говорима	331
Софија Р. Милорадович: Грамматализованость и полифункциональность предлога <i>за</i> в призренско-тимокском и косово-ресавском диалектах	352
Sofija R. Miloradović: Grammaticalization and Polyfunctionality of the Preposition ZA in Prizren-Timok and Kosovo-Resava Vernaculars	353
Веселинка Т. Лаброска, Станислав Р. Станковић: Негацијата во вратничкиот и во скопскоцрногорскиот говор – споредба со горноморавскиот говор	355
Веселинка Т. Лаброска, Станислав Р. Станковић: Негација у вратничком и скопскоцрногорском говору – у поређењу с горњоморавским говором	366
Veselinka T. Labroska, Stanislav R. Stanković: Negation in the Dialects of Vratnica and Skopska Crna Gora – a Comparison with the Dialect of Gornja Morava	367

Радивоје М. Младеновић: Реченице са временском клаузом у говору Призренског Подгора	369
Радивоје М. Младеновић: Предложения с временной клаузой в говоре Призренского Подгора	381
Radivoje M. Mladenović: Sentences which Contain Temporal Clauses in the Vernacular of the Prizren Podgor	382
Motoki Y. Nomachi: On a Particular Usage of the Locative and Accusative Cases in Burgenland Croatian	383
Мотоки Ј. Номачи: О употреби локатива и акузатива без предлога у језику градишћанских Хрвата	407
Мотоки Ј. Номачи: Об употреблении предложных и винительных падежей без предлогов в языке Хорватов в Градишке	408

Борис Ју. Норман: Именной субъект при глагольном сказуемом в 1-м лице множественного числа (<i>Одни бабы живем</i>)	409
Борис Ј. Норман: Именски субјекат при глаголском предикату у првом лицу множине (<i>Одни бабы живем</i>)	420
Boris Ju. Norman: Nominal Subject with a Verb Predicate in the 1 st Person Plural (Russian <i>Odni baby zhivem</i>)	421
Victor A. Friedman: <i>Neka</i> : How Macedonian Differs from Both Bulgarian and the Former Serbo-Croatian	423
Виктор А. Фридман: <i>Нека</i> : како се македонски језик разликује и од бугарског, и од некадашњег српскохрватског	427
Виктор А. Фридман: <i>Нека</i> : чем македонский язык отличается от болгарского и от бывшего сербохорватского	428
Твртко Т. Прћић: И скраћенице и речи: акроними у српском језику	429
Твртко Т. Прћич: И аббревиатуры, и слова: акронимы в сербском языке	465
Tvrtko T. Prčić: Abbreviations and Words at the Same Time: Acronyms in Serbian	466
Срето З. Танасић: Дијалoшкa цитација као вид туђег говора	467
Срето З. Танасич: Диалогическая цитатность как вид чужой речи	481
Sreto Z. Tanasić: Dialogic Citation as an Aspect of Other People's Speech	481
Мирослав Б. Николић: Лексема <i>пар</i> као квантификатор у српском језику	483
Мирослав Б. Николич: Лексема <i>ПАР</i> как квантификатор в сербском языке	495
Miroslav B. Nikolić: Lexeme <i>PAR</i> as a Quantifier in the Serbian Language	496

Душка Б. Кликовац: О речничкој обради заменичких речи (на примеру показних заменица <i>оволики, толики</i> и <i>онолики</i>) . . .	497
Душка Б. Кликовац: Об отражении в словаре местоименных слов (на примере указательных местоимений <i>оволики, толики, онолики</i>)	515
Duška B. Klikovac: On the Lexicographic Treatment of Pronominal Words (Exemplified by Serbian Demonstrative Pronouns <i>ovoliki, toliki</i> and <i>onoliki</i>)	516
Станислава-Саша Тофоска: Префиксните зборообразувачки модели на глаголите на движење во македонскиот јазик	517
Станислава-Саша Тофоска: Префиксални творбени модели основних глагола кретања у македонском језику	529
Stanislava-Stasha Tofoska: Derivational Models with Prefixes in Macedonian Verbs of Motion	529
Људмила В. Поповић: Доминантне и рецесивне варијанте језика у светлу Европске повеље о регионалним или мањинским језицима	531
Људмила В. Поповић: Доминантны и рецесивны варианты языка в свете европейской хартии о региональных языках или языках меньшинств	554
Ljudmila V. Popović: Dominant and Recessive Variants of Language in the Light of the European Charter for Regional or Minority Languages	555
Владислава Ж. Ружић: О финалним реченицама у српском језику	557
Владислава Ж. Ружић: О придаточных предложениях цели в сербском языке	574
Vladislava Ž. Ružić: About Intentional Sentences in the Serbian Language	575
Ивана Н. Антонић: Један вид кондензовања временске клаузе у српском језику	577
Ивана Н. Антонић: Один тип конденсации временной придаточной в сербском языке	593
Ivana N. Antonić: One Type of Condensation of the Temporal Clause in the Serbian Language	595
Миливој Б. Алановић: Аналитички каузативи: структурна и значењска обележја предикатског израза	597
Миливој Б. Алановић: Аналитические каузативы: структурные и семантические характеристики предикативного выражения	624
Milivoj B. Alanović: Analytical Causatives: Structural and Semantic Characteristics of the Predicate Construction	624

Снежана У. Гудурић: Мали прилог контрастивној синтакси просте реченице индоевропских језика. Основне реченичне структуре у српском и француском језику	625
Снежана У. Гудурић: К вопросу о сравнительном синтаксисе простого предложения в индоевропейских языках. Основные синтаксические конструкции в сербском и французском языках	644
Snežana U. Gudurić: Petite contribution à la syntaxe contrastive de la phrase simple en langues indoeuropéennes. Les structures syntaxiques fondamentales en serbe et en français	645
Билјана Ж. Марич: Маркери унутрашњег говора у руском и српском језику	647
Билјана Ж. Марич: Маркеры внутренней речи в русском и сербском языках	658
Biljana Ž. Marić: Inner Speech Markers in Russian and Serbian	658
Драгана М. Керкез: О везнику <i>a</i> у савременом руском језику у поређењу са српским	659
Драгана М. Керкез: О союзе <i>a</i> в современном русском языке в сравнении с сербским	673
Dragana M. Kerkez: Russian Conjunction <i>a</i> in Comparison with Serbian	674
Стана С. Ристић: Концепт домовина/отаџбина у контексту асоцијативне граматике	675
Стана С. Ристић: Концепт родина/отечество в контексте ассоциативной грамматики	694
Stana S. Ristić: The Concept of HOMELAND/FATHERLAND in the Context of Associative Grammar	695
Неђо Г. Јошић: Поглед на српску ауторску лексикографију	697
Неђо Г. Јошић: Взгляд на сербскую авторскую лексикографию	709
Neđo G. Jošić: A View of Serbian Authored Lexicography	710
Марија Ј. Стефановић: Ка опису концепта <i>вредносӣ</i> у српском језику	711
Марија Ј. Стефановић: К описанию концепта <i>ценность</i> в сербском языке	729
Marija J. Stefanović: Towards the Description of the Concept of <i>Value</i> in the Serbian Language	730
Владан З. Јовановић: Именица <i>в(и)јенац</i> у изразима с хришћанском компонентом значења у српском језику (из угла српског лексикографског описа)	731
Владан З. Јовановић: Существительное <i>в(и)јенец</i> в выражениях с христианским компонентом значения в сербском языке (с точки зрения сербского лексикографического описания)	745
Vladan Z. Jovanović: Noun <i>в(и)јенац</i> in Phrases with Christian Meaning Component in the Serbian Language (from the Viewpoint of Lexicographic Description)	746

Марина М. Николић: Лексика са семантичком компонентом простора и времена у српском јавном дискурсу током пандемије ковида	747
Марина М. Николич: Лексика со значением времени и пространства в сербском публичном дискурсе во время пандемии ковида	768
Marina M. Nikolić: Spatial and Temporal Vocabulary in Serbian Public Discourse During the COVID Pandemic	769

Хроника

Излагања на представљању књиге: Предраг Пипер, Иван Клајн, Рајна Драгићевић, <i>Нормативна граматика</i> , четврто издање, Нови Сад: Матица српска, 2022, Матица српска, 25. V 2022.	
Градуелност нормативних решења (Јасмина Грковић-Мејџор)	771
Другачија граматичка решења у <i>Нормативној граматици</i> (Весна Ломпар)	776
Четврто издање <i>Нормативне граматице</i> (Рајна Драгићевић)	780

Прикази и критика

Olga Kielak. <i>Zwierzęta domowe w języku i kulturze. Studium etnolingwistyczne</i> . Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2020, 316 str. (Ана Самарцић)	785
Дорота Пазио-Влазловская. <i>Церковь в кругу ценностей: семья, традиция, патриотизм (по материалам интернет-портала «Российской газеты»)</i> . Warszawa: Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, 2021, 246 стр. (Ивана Лазић Коњик)	795
<i>Словарь русского языка коронавирусной эпохи</i> . М. Н. Приемышева (отв. ред.), Ю.С. Ридецкая / Санкт-Петербург: Институт лингвистических исследований РАН, 2021. – 550 с. <i>Русский язык коронавирусной эпохи</i> . Коллективная монография / Ин-т лингв. исслед. РАН; М. Н. Приемышева (отв. ред.), Ю. С. Ридецкая. — СПб.: Ин-т лингв. исслед. РАН, 2021. – 610 с. (Драгана Керкез)	802
Миљивој Алановић. <i>Зайиси из српске синтаксе: узајамне везе форме и значења</i> . Нови Сад: Универзитет у Новом Саду – Филозофски факултет, 2020, стр. 350. (Наташа Киш)	813

- Милош Ковачевић. *Српски стилстичари*. Београд: Српска књижевна задруга, Едиција „Књижевна мисао“, 2021, 332 стр. (Милка Николић) 820
- Светлана Слијепчевић Бјеливук. *Рекламно-пропагандни жанр у српском политичком дискурсу*. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2021, 248 стр. (Марина М. Николић) 834

Регистри

- Регистар кључних речи LXXVIII књиге
Јужнословенског филолога, св. 2 839
- Регистар имена LXXVIII књиге
Јужнословенског филолога, св. 2 843

Ову књигу „Јужнословенског филолога“ посвећују почившем академику Предрагу Пићеру његови пријатељи, колеге и ученици са захвалношћу и поштовањем.

Gregory T. King

ISSN 0350-185X, – Књ. 78, св. 2 (2022), стр. 697–710

УДК 811.163.41'374

COBISS.SR-ID 85143305

DOI: <https://doi.org/10.2298/JFI2202697J>

Примљено: 15. маја 2022.

Прихваћено: 9. септембра 2022.

Оригинални научни рад

Неђо Г. Јошић*

Институт за српски језик САНУ

Београд

ПОГЛЕД НА СРПСКУ АУТОРСКУ ЛЕКСИКОГРАФИЈУ**

Аутор даје преглед рада у области српске ауторске лексикографије уз критички приказ досадашњих рјечника. Радом су овлаш обухваћена и лексикографска стремљења у овој области у иностраној, превасходно руској лингвистичкој средини.

Кључне ријечи: ауторска лексикографија, П. П. Његош, М. Ракић, Л. Лазаревић, придјиви (у савременој српској прози), лексикологија и лексикографија, српски језик.

А. ОПШТА СТРЕМЉЕЊА У ОБЛАСТИ АУТОРСКЕ ЛЕКСИКОГРАФИЈЕ

Откако се књиге исписују и пишу, откад се приређују и штампају, посебно прозне и поетске књиге, постоји и потреба да се њихова лексика, бар она мање позната, прокоментарише и разјасни и тако читаоцу приближи на неки начин. Ни данас није ријеткост да аутори на крају књиге дају неки индекс мање познатих ријечи, или то чини неко други, оцјењујући у тексту које би то ријечи ваљало разјаснити. Оваква потреба лежи у самим коријенима ауторске лексикографије. Први лексикографски приручници ове природе појавили су се у Енглеској још средином XVI вијека: то су били

* nedjo.josic@isj.sanu.ac.rs

** Овај рад настао је у оквиру пројекта *Лингвистичка испитивања савременог српског језика и израда Речника САНУ*, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије, на основу уговора бр. 451-03-68/2022-14, који је склопљен са Институтом за српски језик САНУ 17. 1. 2022. године.

својеврсни конкордацијски регистри засновани на различитим преводима библијских текстова (исп. Шестакова 2011: 8). Па ипак, у свијету (па и код нас), ова лексикографска област у свој активни период улази тек у другој половини XX вијека. У назначеном периоду у Русији је штампан *Словарь-сѣровочник Слова о ѿлоку Игореве*, 1–6 (1965–1984), *Словарь языка Пушкина*, I–IV (I том изашао је 1956. године), кога је с типолошке тачке гледишта Лариса Леонидовна Шестакова оквалификовала као рјечник језика епохе који се на својеврстан начин прелама у Пушкиновом пјесничком дјелу (Шестакова 2011: 185). У Пољској је завршен рјечник њиховог највећег романтичарског пјесника Адама Мицкијевича, *Słownik Mickiewicza* (1962–1983), у Бугарској је рађен рјечник пјесничког дјела Христа Ботева, код Срба *Речник језика Пејтра II Пејтровића Његоша* (1983), те *Речник ѿоезије Милана Ракића* (1984). А тек у Енглеској – онамо је поодавно завршен већи број различитих типова рјечника Шекспировог књижевног дјела, али се и даље ради на појединим видовима лексикографске обраде или лексикографског описа индивидуалне концептосфере карактеристичне за Шекспирове драме и Шекспирову поезију. У Њемачкој је одмах послвије II свјетског рата осмишљен рад на рјечнику Гетеова језика (*Goete-Wörterbuch*). На том давно заснованом рјечнику под окриљем важних институција активно се ради од 1978. године, али је он временом промијенио концепт, обим и устројство, оснажен је језиком других стваралаца Гетеова времена, те је тако прерастао у својеврсни тезаурис њемачког језика (*Thesaurus der Goethezeit*), дјело које има за циљ свеобухватну представу о језику и свијету мисли Гетеове епохе. То је извор за различита језичка, књижевна, културолошка, историјска и друга истраживања, уопште интелектуални подухват у новије вријеме без премца у њемачкој националној науци и култури. *Thesaurus der Goethezeit* се приређује упоредо у папирној и дигиталној форми, а предвиђа се како би могао да буде завршен до 2025. године. Потпуно уобличен, могао би да има преко 100.000 лема.

Ауторска (писатељска) лексикографија, посебно у развијеним и снажнијим културним срединама, данас је досегла замашне размјере, тежећи да и такве размјере у условима компјутерске технологије надаље размиче, ширећи тако опсег својих предмета и видове обраде и презентације лексичке и књижевне грађе до неслућених граница. Управо се то данас дешава у Русији. Ау-

торска лексикографија овамо је у успону као ријетко гдје: уз употребу рачунарских програма начињен је и публикован већи број фреквенцијских рјечника и лексикографских регистара књижевног дјела писаца као што су Грибоједов, Гогољ, Достојевски (*Словарь языка Достоевского. Лексический строй идиолекта*, том I, Москва 2001; *Словарь языка Достоевского. Идиоглосарий*, А–В, Москва 2008), Чехов итд., али се њихово интересовање не зауставља само на рјечницима појединих романсијера, приповједача и пјесника, већ се дјелокуп ове лексикографске области протеже и на поједине епохе или обухвата друге видове научне лексикографске обраде. У том погледу – да се не дужи – поменућу само *Словарь языка русской поэзии XX века* (том I, 2001) или *Материалы к словарю метафор и сравнений русской литературы XIX–XX вв.* (одељак I, „Птице“, 2000). Из овог напријед и сасвим овлаш представљеног, јасним бива да савремена лексикографија – како то сматра Ю. Д. Апресјан – тежи ка синтези филологије и културе у широком смислу те ријечи.¹ Спрегу између културе, језика и рјечника датога народа, овај знаменити слависта дефинисао је на следећи начин: „Значительная часть культуры любого народа реализуется через его язык, а язык во всем его богатстве закрепляется прежде всего в словаре“ (АПРЕСЯН 1993: 6).

Б. СРПСКА АУТОРСКА ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Иза овог крајње сумарног прегледа, ред је да се у важнијим цртама представе достигнућа у области ауторске лексикографије код Срба. Овдје не бих да се иде унедоглед и да се изналазе трагови који би упућивали на оно што се данас подразумијева под појмом ауторска лексикографија. Осврнућемо се само на оно што се налази пред нама као резултат таквих прегнућа. Представићемо у најважнијим цртама *Речник језика Пејтра II Пејтровића Његоша*, *Речник ѿезије Милана Ракића*, *Азбучник ѿридева у српској про-*

¹ Одговарајући на питање коме су потребни ауторски рјечници, савремене ауторке Мелентјева и Уткина су навеле: „студентам-филологам; литературоведцам и лингвистам; читателям“ (МЕЛЕНТЈЕВА, УТКИНА 2011: 150–151). Зашто су савременим корисницима потребни и зашто служе ауторски рјечници, ауторке су прецизирале: „при изучении истории языка; при изучении индивидуального стиля писателя в курсах стилистики при анализе текстов; при изучении социокультурной среды эпохи, жизни и деятельности писателя; при составлении толковых словарей как готовый иллюстративный материал“ (МЕЛЕНТЈЕВА, УТКИНА 2011: 151–154).

зи двадесетого века и *Речник њријоведака Лазе Лазаревића*, заобилазећи притом фреквенцијске рјечнике неких аутора као засебан вид описа лексикона заступљеног у књижевном дјелу појединих стваралаца (нпр. Александар Костић, *Фреквенцијски речник Бранка Радичевића*; Александар Костић, Петар Милин: *Фреквенцијски речник Тодора Манојловића*). Лексикографска представа о горепоменутих рјечницима треба да се схвати као ослонац за развој нових лексикографских идеја и нових прегнућа, те као тежња да се иде, колико то наши капацитети допуштају, у корак са напреднијим свијетом у погледу развоја ауторске лексикографије.

Речник језика Пејра II Пејровића Његоша спада у рјечнике описног типа. Приступ његовој изради био је условљен заостатком у овој лексикографској области, а бољи избор од Његоша као писца, како је то констатовао и проф. Стевановић – бољи се избор „није могао направити“ (СТЕВАНОВИЋ 1983: VIII). С обзиром на то да основицу Његошева књижевног дјела чини народни језик, завичајни језик пјесника на неки начин особеног синтаксичког устројства, језик препун дијалекатских лексичких форми и гномских образаца у казивању и приповиједању, те да је Његош мислилац, пјесник изузетне ерудиције, недосегнут пјесник у погледу филозофског виђења свијета, рефлексije и мистике – лексикографска обрада његовог језика наметала се превасходо као национални културни и научни задатак. Ово посебно с обзиром на чињеницу да је језик Његошева књижевног дјела знатно шири од оне опште народне основице. Његошев језик „укључивао [је] у себе и извесне творачке елементе дотадашњег језика наших књижевности“ (СТЕВАНОВИЋ 1983: VIII), тј. нешто језичког (лексичког) колорита карактеристичног за предвуковски период развоја српског књижевног језика, елементе руског књижевног језика Пушкинове епохе, елементе руског богослужбеног језика, те нешто турцизма карактеристичних за Његошево доба, од којих су неки одољели проби времена и представама о језичком чистунству, инфилтриравши се тако у савремени језик српски. То су, дакле, пресудни фактори за одабир Његошева пјесничког дјела и његово представљање у лексикографској форми.

Речник језика Пејра II Пејровића Његоша обиман је приручник, двотомно дјело од 1.268 двостубачних страна густо куцаног текста, у којем је темељито представљен лексички свијет Његошева

дјела. Такав такав је одавно пред нама, *Речник* чини основни приручник у сваком озбиљнијем проучавању Његошева језика, језика Његошеве епохе, народне старине свакојаке врсте, наше историје и културе. Прије појаве овога дјела у оквиру јубиларног издања цјелокупних Његошевих дјела, штампан је и један краћи рјечник мање познатих и необичних ријечи (М. Стевановић, Р. Бошковић, Р. Лалић), па како тако уприличена књига у довољној мјери није задовољавала научне потребе, четворочлани колектив на челу са проф. Стевановићем као редактором, одважио се на израду цјеловитог рјечника Његошева језика. *Речник* је утемељен на методологији и принципима рада *Београдске лексикографске школе*. Широко заснована и увелико разрађена њена методологија у најопштијем смислу показала се као ваљан и поуздан путоказ и у лексикографском приступу Његошу као ствараоцу. У предговору *Речника језика Пејтра II Пејтровића Његоша*, М. Стевановић упоређује различите лексикографске приступе актуелне у систематизацији и проучавању лексике појединих писаца. Ту међу осталим наводи да су рјечници с обилнијом лексичком грађом у илустративном дијелу изузетно корисни, „нарочито речници са свим примерима нађеним код дотичног писца, управо су драгоцени“ (Стевановић 1983: XIII). Ипак, таква идеја при осмишљавању рјечника Његошева језика није узимана у разматрање, најједноставније речено зато што би тако осмишљен рјечник био исувише гломазан и што би обимом вишеструко надмашио обим цјелокупног Његошева дјела. Зато се ауторски колектив определијелио за класични описни рјечник, рјечник који региструје сва значења дате ријечи или све њене функције, довољно илустративан а довољно сажет у погледу обраде и презентације пјесничке и друге грађе придодате овој (мислимо нпр. на писма, биљежницу). Аутори су се у *Речнику* држали општих принципа обраде појединих категорија ријечи, али су уважавали и принцип посебности рјечника, и те како водећи рачуна да раде рјечник писца, те да рјечник мора да одражава језичко-стилске особености његовог књижевног дјела. То је сасвим у духу савремених гледишта које је изразио нпр. В. П. Григорјев: „Задача словарей, посвященных отдельным писателям, зафиксировать выразительные средства того или иного автора, установить индивидуально-стилевые особенности в их взаимодействии и единстве, выявить ,поэтические вольности‘ и беллетристические штампы, соот-

нося все это с номрами общелитературного языка“ (Григорьев 1971: 944). У вези с тим Стевановић (1983: XV) као примјер наводи архаичне облике презента и императива глагола *виђеџи*, а прегледом граматичког заглавља глагола *виђеџи* уочавамо да су овамо наведени и неки други облици, већ према томе шта се у парадигматском смислу нашло у Његошевој грађи:

презент: *видим* и *виђу* (— ; Ја сам и онда готово знао, а сад виђу да оно није ништа било осим једна лаж);

императив: *виђи* (Него виђи шта ти чиниш. Ти митиш Куче, моје људе);

аорист: *виђех* и *виђох* (Кад виђеше њега Црногорци; Виђоше их три веља везира);

р. пр.: *видио* и *виђео* (— ; Паша скадарски веђели сте шта ми пише за Црницу).

Изостављајући питање акцентуације, Његошевих екавизама и веома бројних других особености Његошева језика и овога рјечника, о чему се послѣје објављивања *Речника језика Пејтра II Пејровића Његоша* и писало и расправљало у научним круговима, желим да се вратим на почетак обимног и темељитог предговора овом рјечнику који је саставио и приложио његов главни уредник, академик Михаило Стевановић. Као опште образложење за избор Његоша, за лексикографску обраду његовог дјела, онамо стоји: „Како само Његошево дело, тако и језик којим је он писао, одавна су се наметали за потпуну лексикографску обраду. Не само тиме што Његош иде у најзначајније наше књижевнике него што је он један од твораца нашег књижевног језика“ (Стевановић 1983: VIII). Таква идеја о изради рјечника Његошева језика, одавно је дакле реализована. Српска лексикографија употпуњена је приручником у којем је „лексикографски обрађено целокупно Његошево дело“ (Павковић 2018: 308). Иза *Речника језика Пејтра II Пејровића Његоша* као да се отварао пут за нове лексикографске описе пјесничких и приповједачких дјела појединих аутора, и отварао се – али некако стидљиво, непотпуно, недовољно, тако да се данас можемо подичити још само једним ваљаним ауторским рјечником пјесничког језика. То је дјело саставио Васа Павковић, дугогодишњи уредник *Речника САНУ*.

Речник ѿезије Милана Ракића објављен је 1984. године у издању Матице српске. Његов аутор је у вријеме припреме и израде овог по много чему значајног лексикографског остварења

био веома млад и тек је, бавећи се Речником САНУ, савладавао методологију и начела београдске лексикографске школе. Судајући по *Речнику*, савладао их је и темељито и брзо. Занимајући се зашто је изабрао Ракићеву поезију, једном приликом ми је саопштио кратко: „Волео сам Ракића и био сам свестан савладивости његовог дела“. На располагању је имао 9.568 ексцерпираних и припремљених листића (близу 700 само за везник *и*). У приручнику невеликог обима Павковић је обрадио нешто мање од 1.100 лексичких јединица, и то је сва лексика садржана у 56 објављених Ракићевих пјесма. То је свакако скроман и прескроман лексички фонд, иако је познато да књижевно дјело, посебно дјело великих прозних писаца засјењује читаоца и ствара привид у погледу лексичког богатства. Зато се између осталог данас и раде фреквенцијски и конкордацијски рјечници у свијету и код нас. Исте године када је објављен Павковићев *Речник њоезије Милана Ракића*, у Копенхагену је штампан *Конкордансни рјечник њоезије Милана Ракића* (JACOBSEN 1984).

У *Речнику њоезије Милана Ракића* одреднице су остале без акцента (сасвим ријечко с акцентом, нпр. *и̋ӳи̋*), а попраћене само најелементарнијим граматичким подацима (нпр. презентом уз инфинитивну форму и обиљежјем за глаголски вид; облицима за женски и средњи род уз придјев дат у мушком роду итд.). Такав приступ несумњиво је оправдан, јер је језички израз у Ракићевој поезији увелико профилисан, прочишћен, уобличен, а сам језик стандардизован. Код неких лексичких јединица, нпр. речце *ли* или везника *или* даване су напомене метричке природе. „Начин израде описног речника језика једног писца – тврди Милосав Тешић – не може бити готов образац за израду и других речника исте врсте, јер речнички корпус сваког појединог писца има своју посебност од које у доброј мери зависи методологија обраде тог корпуса“ (Тешић 1982: 304). Најопширнији делови у *Речнику* посвећени су функцијама везника *и*, гдје су те функције потанко разрађене и поткрепљене већим бројем примјера, понекад и до десет у низу. У овом рјечнику лексикографски опис Ракићева језика је потпун. Па ипак, и овај рјечник има понеки недостатак. Иако је аутор имао за циљ опис Ракићева поетског лексикона, било је мјеста и за критички однос према употреби појединих лексема или њихових значења, поготово у оним случајевима када лексикограф у обиљу

лексичке грађе може да бира оне примјере који најилустративније потврђују дато значење. Навођење таквих опаски увелико би премашало и предмет и оквир овога рада.

Азбучник њридева у српској њпрози двадесетог века објављен је 1991. године у приватном издању. Његов састављач је прозни писац Мирослав Јосић Вишњић. Припрема *Азбучника* трајала је петнаест година. У том периоду аутор је ексцерпирео око 250 књига прозних писаца XX вијека. Ексцерпцијом није обухваћен сваки придјев, већ је вршен избор који би подразумијевао важније придјеве, тј. основни фонд: „Овај Азбучник треба да отвори и покаже основни фонд придева који су у широкој књижевној употреби у српској књижевности двадесетог века“ (Јосић Вишњић 1991: 8, у предговору). Да ли је неки придјев из основног придјевског фонда или је он риједак, рјеђи, карактеристичан за неколицину писаца – очито је одређивао сам аутор на основу смо њему знаних критеријума. Било како било, ријеч је о субјективној оцјени коју је тешко бранити као поуздан критеријум. Као особа што се по природи свога посла свакодневно бави ријечима, тврдим да придјеви: *левкаси*, *ледан* („ледни и рапави предмет“, Албахари), *леденомодар*, *лецидерски*, *ликујући*, *лишајив* („лишајива деца“, Андрић), *лојав*, *лојараси* („лопарасте шаке“, Чолановић), *лудан* („о лудне жеље“, Растко Петровић), *лужинаси*, а можда и покоји још наведен само под словом Л – излазе из круга ужег придјевског фонда. Сам аутор овога својеврсног рјечника у првој тачки увода устврдио је како „свеопшти азбучник придева у српској прози, нико никада неће ни урадити, ни објавити“ (Јосић Вишњић 1991: 7). Претражујући корпус од стотину писаца (међу њима је нпр. Иво Андрић заступљен са 9 књига, Милош Црњански са 7 књига, сам аутор са 5 својих дјела итд.), није ни чудо што је дошао до таквог закључка. Прикладније би било, поготово за појединца ван сваке институције, да је обухватио прозно дјело нпр. десеторице важнијих писаца и да га темељито ексцерпира и лексикографски обради, па макар то били само придеви као предмет лексикографског описа, као што је то случај у Вишњићевом *Азбучнику њридева*. Тако бисмо имали ограничен а поузданији корпус и избјегли сваку произвољност у погледу избора грађе. Тако припремљен рјечник или азбучник био би знатно релевантнији за научна и друга истраживања и друге претраге. Напоменимо узгред како је у

условима савремене информатичке технологије рад са непојмљиво великим корпусима унеколико лакши, те да је општи азбучник придева у српској прози ипак могуће начинити. То показују нпр. савремена руска искуства у раду с великим језичким корпусима.

Ипак, да се каже још која ријеч о самом Вишњићевом *Азбучнику*. Колико год да је рад на *Азбучнику* придева обављан без ваљаног лексикографског искуства, то је користан приручник, користан у недостатку бољих. То је нека врста сводног рјечника без семантичке разраде унесених одредница. И такви се рјечници у свијету раде, и њихов је циљ да пруже обилну илустративну грађу и тиме надомјесте свако семантичко рашчлањавање. Аутор *Азбучника* успио је у томе у приличној мјери. Могао је да уз одредницу у мушком роду да и облике за женски и средњи род, могао је и морао да се позабави и придјевским видом, јер би *Азбучник њридева у српској њрози двадесетог века* као дјело тако интригантног назива могле да користе особе којима српски није матерњи језик, неко ко се бави компаративним изучавањем лексичког система (нпр. словенских језика), какав преводилац или било ко. Не бих сматрао да је велики пропуст то што је аутор у свој азбучник унио велики број трпних придјева (и знатно мањи број придјева радних) који се јављају у придјевској служби. Вјешти лексикографи прате промјене функције код таквих облика: ако они у граматичко-семантичком погледу не излазе из сфере глаголских значења, њих ваља обрађивати под глаголом. Уколико су се пак лексикализовали, развили нова значења и придјевске функције, тако попридјевљене форме морале би се обрађивати под придјевом. Половини ријечи под словом **З** идентификованих као придјев у *Азбучнику*, није мјесто међу придјевима. Као илустрацију навешћу само неколико примјера.

заборављен (напола заборављена рана, Ћопић) → под *заборавиши*;

забрањен (забрањена књига, Домановић) → под *забраниши*;

забрекао (забрекле очи, Тишма) → под *забрекнуши*;

забуљен (забуљене жене, Андрић) → под *забуљиши се*;

завађен (два одавна завађена табора, Ћопић) → под *завадиши се*.

Наведени облици (*заборављен*, *забрањен*, *забрекао*, *забуљен*, *завађен*) уз горенаведене именице, нису развили права придјевска значења. Да су их развили, таквим придјевима би се означавала

одређена трајна особина и они би могли да ступају у синонимијске односе са правим придјевима.²

Азбучник њридева у српској њрози двадесетог века нека нам служи као поука при предузимању сличних послова. Овај саже-ти приказ желио бих да завршим ауторовим ријечима: „Границу овог *Азбучника* одредио је преплет више елемената, а међу њима и компромис између стварних могућности ... и стварног лексикографског циља – да *Азбучник* буде богат колико и сама литература“ (Јосиф Вишњић 1991: 10, у уводу).

Послије Јосифевог *Азбучника њридева у српској њрози двадесетог века* као дјела ван главног тока, српска ауторска лексикографија враћа се индивидуалним књижевним остварењима. Тако је Бранислава Јелић 2008. године објавила *Речник њријоведака Лазе Лазаревића*. Наведеном рјечнику претходила је израда конкорданце свих ријечи из Лазаревићевог дјела. Сам рјечник садржи 6.829 одредница. У граматичком и семантичком погледу рјечник Браниславе Јелић у приличној мјери се ослоњен на наша дотадашња остварења на пољу описне лексикографије (исп. Павковић 2018: 310). Озбиљан и компетентан приказ овога дјела написала је Ивана Лазић Коњик. „Оно што већ сада знамо – нагласила је Коњик – јесте да је пред нама један озбиљан, ваљано урађен речник Лазаревићеве приповедачке лексике употпуњен конкордацијским и фреквенцијским речницима; он мора бити незаобилазан, не само у проучавањима Лазаревићевог књижевног дела него и у лексикографским пословима израде дескриптивних речника српског језика као релевантан извор [...] он треба да буде узор за писање речника сличне намене и врсте и изазов да се концепцијски, методолошки и лексикографски превазиђе“ (Коњик 2009: 107). Овоме мало шта може да се дода.³ Ипак, лексикографима који би убудуће имали за предмет израду рјечника једног писца, ваља скренути

² Ако синтагму „буљаве жене“ и „забуљене жене“ упоредимо („Понегде на слабо осветљеној раскрсници промакну забуљене жене са врећама прокријумчарене хране на леђима“ из збирке приповједака Немирна година, Сабрана дела Иве Андрића, Београд 1981, стр. 339), схватићемо да то у граматичко-семантичком погледу није исто.

³ Изради *Речника њријоведака Лазе Лазаревића* поменуте ауторке претходила је још једна анализа лексике овога прозаисте. У оквиру монографије *Лексика у њријовейкама Лазе К. Лазаревића*, Наташа Вуловић је начинила својеврсни рјечник Лазе Лазаревића. Објаснивши критерије за селективни избор ријечи, ова је навела: „Због свега наведеног верујемо да овај рад представља допринос проучавању језика и стила овог великог српског реалисте, пружа увид у састав, комплексност лексике и значења у његовом делу,

пажњу да се пред њих данас стављају нови и додатни захтјеви који имају за циљ лексикографску регистрацију свих лексичких (и лексичко-синтаксичких) датости што произилазе из пишчева дјела као самосвојног корпуса. Савремени рачунарски приступи у том погледу лексикографима иду на руку. Њима се надаље увелико шире истраживачке могућности и сазнајни видици.

Цитирана литература

- АПРЕСЈАН, ЈУ. Д. „Лексикографическая концепция Нового большого англо-русского словаря (предговор)“. *Новый большой англо-русский словарь*, том 1. Москва, 1993: стр. 6–17.
- APRESAN, Ū. D. „Leksikografiĉeskaâ koncepciâ Novogo bol’šogo anglo-russkogo slovarâ (predgovor)“. *Novyj bol’šoj anglo-russkij slovar’*, tom 1. Moskva, 1993: str. 6–17]
- ВУЛОВИЋ, Наташа. *Лексика у њриповејкама Лазе К. Лазаревића*. Монографије књ. 8. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2010.
- [VULOVIĆ, Nataša. *Leksika u pripovetkama Laze K. Lazarevića*. Monografije knj. 8. Beograd: Institut za srpski jezik SANU, 2010]
- ГРИГОРЬЕВ, В. П. „Словари“. У: А. А. Сурков (ур.). *Кратка литературная энциклопедия*, том 6. Москва: Сов. энцикл., 1971: стр. 943–945.
- GRIGOR’EV, V. P. „Slovari“. U: A. A. Surkov (ur.). *Kratka literaturnaâ ènciklopediâ*, tom 6. Moskva: Sov. èncikl., 1971: str. 943–945]
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна. *Лексикологија српског језика*. Београд: Завод за уџбенике, 2007.
- [DRAGIĆEVIĆ, Rajna. *Leksikologija srpskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike, 2007]
- ЗГУСТА, Ладислав (у сарадњи са групом аутора). *Приручник лексикографије* (прев. Данко Шипка). Сарајево: Свјетлост, 1991.
- [ZGUSTA, Ladislav (u saradnji sa grupom autora). *Priručnik leksikografije* (prev. Danko Šipka). Sarajevo: Svjetlost, 1991]
- ЈЕЛИЋ, Бранислава. *Речник њриповедака Лазе Лазаревића*. Нови Сад: Матица српска, 2008.
- [JELIĆ, Branislava. *Rečnik pripovedaka Laze Lazarevića*. Novi Sad: Matica srpska, 2008]
- ЈОСИЋ ВИШЊИЋ, Мирослав. *Азбучник њридева у српској њрози двадесетог века*. Београд: Књижевна фабрика „МЈВ и деца“, ГИП Култура, 1991.
- [JOSIĆ VIŠNJIĆ, Miroslav. *Azbučnik prideva u srpskoj prozi dvadesetog veka*. Beograd: Književna fabrika „MJV i deca“, GIP Kultura, 1991]
- КОЊИК, Ивана. „Бранислава Јелић, *Речник њриповедака Лазе Лазаревића*“ (приказ). *Наш језик* XL/1–4 (2009): стр. 105–107.
- [KONJIK, Ivana. „Branislava Jelić, *Rečnik pripovedaka Laze Lazarevića*“ (prikaz). *Naš jezik* XL/1–4 (2009): str. 105–107]
- КОСТИЋ, Александар, Петар Милин. *Фреквенцијски речник Тодора Манојловића 1–2*. Зрењанин: Градска народна библиотека, 2005.
- [KOSTIĆ, Aleksandar, Petar Milin. *Frekvencijski rečnik Tadora Manojlovića 1–2*. Zrenjanin: Gradska narodna biblioteka, 2005]

посредно приближавајући и појашњавајући садашњем просечном читаоцу непознате, архаичне и необичне речи, значења и изразе“ (Вуловић 2010: 54).

- МЕЛЕНТЬЕВА, О. А., Н. С. Уткина. „Быть или не быть словарям языка писателей в XXI веке?“. У: О. М. Карпова (ур.). *Ивановская лексикографическая школа: традиции и инновации* (сб. науч. ст.). Иваново: Ивановский государственный университет, 2011: с. 395–398.
- [MELENTJEVA, O. A., N. S. Utkina. „Byt' ili ne byt' slovarâm âzyka pisatelej v XXI veke?“. U: O. M. Karpova (ur.). *Ivanovskaâ leksikografičeskaâ škola: tradicii i inovacii* (sb. nauč. st.). Ivanovo: Ivanovskij gosudarstvennyj universitet, 2011: s. 395–398]
- ПАВКОВИЋ, Васа. *Речник њоезије Милана Ракића*. Нови Сад: Матица српска, 1984.
- [PAVKOVIĆ, Vasa. *Rečnik poezije Milana Rakića*. Novi Sad: Matica srpska, 1984]
- ПАВКОВИЋ, Васа. „Речници језика писаца“. У: Милосав Тешић, Рајна Драгићевић, Ненад Ивановић (ур.). *Српска лексикографија од Вука до данас* (зборник радова). Београд: Српска академија наука и уметности, Савез славистичких друштава Србије, 2018: стр. 305–311.
- [PAVKOVIĆ, Vasa. „Rečnici jezika pisaca“. U: Milosav Tešić, Rajna Dragičević, Nenad Ivanović (ur.). *Srpska leksikografija od Vuka do danas* (zbornik radova). Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, Savez slavističkih društava Srbije, 2018: str. 305–311]
- ПЕШИКАН, Митар. *Наш књижевни језик на сто година њослије Вука*. Београд: Библиотека друштва за српскохрватски језик СРС, 1970.
- [PEŠIKAN, Mitar. *Naš književni jezik na sto godina poslije Vuka*. Beograd: Biblioteka društva za srpskohrvatski jezik SRS, 1970]
- ГОРТАН-ПРЕМК, Даринка. *Полиседија и организација лексичког сисџема у српскоме језику*. Београд: Институт за српски језик САНУ, 1997.
- [GORTAN-PREMK, Darinka. *Polisemija i organizacija leksičkog sistema u srpskome jeziku*. Beograd: Institut za srpski jezik SANU, 1997]
- СТАНОЈЧИЋ, Живојин. *Језик и сџил Ива Андрића*. Београд: Филолошки факултет, 1967.
- [STANOJČIĆ, Živojin. *Jezik i stil Iva Andrića*. Beograd: Filološki fakultet, 1967]
- СТЕВАНОВИЋ, Михаило. „Сврха и начин израде овога дела“ (предговор). *Речник језика Пеџра II Пеџровића Његоша*. Београд: Просвета, 1983, стр. VII–XXIX.
- [STEVANOVIĆ, Mihailo. „Svrha i način izrade ovoga dela“ (predgovor). *Rečnik jezika Petra II Petrovića Njegoša*. Beograd: Prosveta, 1983, str. VII–XXIX]
- ТЕШИЋ, Милосав. „Речник језика писца у односу на општи речник“. У: Драго Ћупић (ур.). *Лексикографија и лексикологија*. Београд: Српска академија наука и уметности, Филолошки факултет – Нови Сад: Институт за јужнословенске језике Филозофског факултета, Матица српска, 1982: стр. 301–304.
- [TEŠIĆ, Milosav. „Rečnik jezika pisca u odnosu na opšti rečnik“. U: Drago Ćupić (ur.). *Leksikografija i leksikologija*. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, Filološki fakultet – Novi Sad: Institut za južnoslovenske jezike Filozofskog fakulteta, Matica srpska, 1982: str. 301–304]
- ШЕСТАКОВА, Лариса Леонидовна. *Русская авторская лексикография*. Москва: Языки славянских культур, 2011.
- [ŠESTAKOVA, Larisa Leonidovna. *Russkaâ avtorskaâ leksikografiâ*. Moskva: Âzyki slavânskikh kul'tur, 2011]

*

JACOBSEN, Per. *A concnordance to Milan Rakić's poems*. København: Københavns Universitets Slaviske Institut, 1984.

Недждо Г. Ёошич

Институт сербског јазыка Сербског академии наук и искусств

ВЗГЛЯД НА СЕРБСКУЮ АВТОРСКУЮ ЛЕКСИКОГРАФИЮ

Резюме

Сербская авторская лексикография сегодня в определенной степени отстает за достижениями, характерными для иностранной, в первую очередь российской лингвистической среды. Существующие словари охватывают поэтические произведения Петра II Петровича Негоша («Речник језика Петра II Петровића Његоша»), поэзию Милана Ракича («Речник поезије Милана Ракића») и рассказы Лазы К. Лазаревича («Речник приповедака Лазе Лазаревића»). Словари, посвященные языку данных литераторов, являются словарями описательного типа и в значительной мере базируются на лексикографических достижениях Белградской лексикографической школы. Словари ставили цель показать совокупный лексикон, индивидуальные лексические характеристики упомянутых авторов, а также их языковую (лексическую) индивидуальность. «Азбучник придева у српској прози двадесетого века» не вписывается в главные течения сербской авторской лексикографии. С точки зрения профессионального уровня «Азбучник» показывает определенные недостатки, но его оригинальность и практическое значение для изучения прозаиков XX века не могут оспариваться. С появлением новых видов представления лексики отдельных литературных деятелей (словари-конкордансы и частотные словари) во многом расширяется поле сербской авторской лексикографии.

Ключевые слова: авторская лексикография, П. П. Негош, М. Ракич, Л. Лазаревич, современная сербская проза, лексикология и лексикография, сербский язык.

Neđo G. Jošić
Institute for the Serbian Language of SASA

A VIEW OF SERBIAN AUTHORED LEXICOGRAPHY

S u m m a r y

Serbian authored lexicography today slightly lags behind the achievements typical of foreign, primarily Russian linguistic scene. The existing dictionaries encompass the poetical works of Petar II Petrović Njegoš (*Dictionary of the Language of Petar II Petrović Njegoš*), poetry of Milan Rakić (*Dictionary of the Poetry of Milan Rakić*) and the opus of stories of Laza K. Lazarević (*Dictionary of Stories of Laza Lazarević*). Dictionaries to do with the language of these men of letters are of descriptive kind, and they heavily rely on the lexicographic achievements related to the Belgrade school of lexicography. The dictionaries had an aim to present not only the entire lexicon, individual lexical profile of the said authors, but also their linguistic (lexical) idiosyncrasy. *Lexicon of Adjectives in the Serbian Prose of the Twentieth Century* does not fit into the mainstream of Serbian authored lexicography. In terms of expertise, the *Lexicon* showed certain shortcomings, but it is undeniably original and has practical relevance for studying the prose writers of the 20th century. Since the advent of new forms of presenting the lexis of particular authors (concordance and word frequency dictionaries), the field of Serbian authored lexicography has been greatly expanding.

Keywords: authored lexicography, P. P. Njegoš, M. Rakić, L. Lazarević, contemporary Serbian prose, lexicology and lexicography, Serbian language.